



Výročná správa za rok 2020
Spoločnosť pre ochranu netopierov na Slovensku

Úvod

Rok 2020 bol produktívny, začali sme s implementáciou dvoch medzinárodných grantov. Pokračovali sme tiež v tradičných aktivitách nášho občianskeho združenia financovaných hlavne zo získaných 2% z daní a darov. Realizované boli zimné sčítania netopierov na zimoviskách, čistenie guána (trusu netopierov) v podkroviach kostolov a iných typoch budov, starostlivosť o nájdené zoslabnuté netopiere či riešenie konfliktov a problematického výskytu netopierov v budovách. Uskutočnené boli tiež Noci netopierov, akcie pre verejnosť a účasť na Východoslovenskom tábore ochrancov prírody, kde sme viedli odbornú chiropterologickú sekciu.

Praktické opatrenia na ochranu netopierov v podkroviach

Dubovica – podkrovie kostola

Koncom novembra 2019 sme pomáhali vo farnosti v obci Dubovica vyčistiť povalu kostola od guána. Množstvo trusu, ktoré sa tam nachádzalo, nás prekvapilo. Rozhodli sme sa preto rozdeliť čistenie povaly na dva dni. V sobotu 22.2.2020 sme prišli dočistiť a vyniesť zvyšné množstvo guána. Čistenie bolo náročné a pod strechou už bolo cítiť teplé lúče slnka. Počas 4 hodín sme vyniesli z kostola 80 vriec guána. Celkovo sme za oba dni vyniesli a odľahčili krov kostola o 3 200 kg netopierieho trusu. Podľa informácii sa tu nachádzal trus už 30 rokov. Počas čistenia sme našli pod strechou aj kolóniu 30 netopierov raniaka hrdzavého (*Nyctalus noctula*), ktoré tu zimovali. Zimovanie tohto druhu v podkroviach nie je bežné. Jedince využívajú hlavne skalné štrbiny, stromové dutiny alebo úkryty v panelových domoch.

Ďakujeme za pomoc a milé prijatie pánovi farárovi Mgr. Milanovi Tomkovi. Čistenia kostola sa zúčastnili členovia a sympatizanti SON: Gréta Nusová, Zuzana Adamjaková, Peter Ledvák, Peter Krišovský, Stanislav Greš, Ladislav Sedlák, David Revický, Michal Revický, Daniel Korekáč, Jakub Repaský a Tomáš Mišek.



Očová – veža evanjelického kostola

Ochrane kolónii vo veži kostola v Očovej sa venujeme už dlhé roky. Čistenie podláh od guána prebieha v našej réžii od roku 2014. V roku 2020 sme sa popasovali s problémom

prepadu guána cez zvony a neželanému vletovaniu holubov do veže. Vďaka prostriedkov z kampane „Aby sa netopiere mali kam vrátiť“ sme vybudovali podlažku na záchyt guána nad zvony, ktorá uľahčí čistenie veže do budúca a zamedzí znečisťovaniu zvonov.



Hronec – podkrovie farského kostola

V čase neprítomnosti netopierov - v decembri 2020 - sme boli tento priestor vyčistiť. Pred vrecovaním guána bolo nutné poukladať dosky a rôzny materiál, ktorý zostal po rekonštrukcii strechy, voľne popadaný na klenbe. Nazbierali sme celkom 15 vriec guána. Veľkú časť sme uskladnili a poskytujeme malým spotrebiteľom do záhrad, ovocných sádov či polí. Menšiu časť sme nechali farnosti a miestnym občanom, ktorí by mali záujem o toto kvalitné hnojivo.



Od marca 2020 sa rozbiehali aktivity projektu BAT4MAN zamerané na ochranu kolónií v podkroviach. Prebiehalo mapovanie kolónií a lokalít, ale zahájili sme aj prvé ochranné opatrenia. Všetky **zásahy na podkroviach na desiatkach jednotlivých lokalít,**

ktorým sme v rámci projektu venovali osobitnú pozornosť, si môžete prezrieť na projektovej webovej stránke <https://bat4man.netopiere.sk>.

Projekty 2020

Erasmus+ - „Over the hedge, Biberburg 2020“ – (hlavný organizátori: Naturschutzbund Steiermark (ÖNB) a Naturschutzjugend Österreich Steiermark (ÖNJ) v spolupráci s JANUN e.V., partneri: SON, projekt podaný a schválený v 2019, implementácia plánovaná na rok 2020, ale bola zrušená kvôli pandémie Covid-19

„Raising environmental awareness in local communities by joint conservation of bats in cross border regions of Hungary, Slovakia, Romania and Ukraine“ **HUSKROUA - BAT4MAN**
Hlavný žiadateľ: E-Consult Association Satu Mare – RO, partneri: SON, Institute of Ecological and Religious Studies - UA, MME - Birdlife Hungary – HU)

Rozpočet: 450 235,07 EUR (SON: 99 249,60 EUR)

Stav projektu: podaný v 2017, neschválený 2018, schválený v druhom kole 2020 – implementácia 01/03/2020 – 28/02/2022, projekt predĺžený o 6 mesiacov do 31. 8. 2022.

[1. tlačová správa k zahájeniu aktivít projektu](#)

Hlavná webová projektová stránka: <https://bat4man.ecoedu.ro>

Slovenská webová projektová stránka: <https://bat4man.netopiere.sk>

Medzinárodné Noci netopierov 2020

27. 8. 2020 – [Noc netopierov v ZOO Košice](#) (Miroslav Fulín)

25. 9. 2020 [Noc netopierov v Skanzene - Múzeu slovenskej dediny Jahodnícke háje, Martin](#) (Peter Bačkor), v spolupráci s NP Veľká Fatra

Ostatná prednášková a edukačná činnosť

8. 2. 2020 – [Čo robia netopiere v zime, kaviareň a čajovňa u Vlka v Starom Smokovci](#) (Miroslav Fulín) – rozprávanie a premietanie zaujímavostí zo života týchto sympatických nočných živočíchov – netopierov

19. 11. 2020 – [Kto lieta za oknom, Zelená škola z domu, Slatinka](#) (Janka Pavlíková) – webinár o netopieroch

Sčítanie netopierov na zimoviskách

Na prelome januára/februára 2020 prebehlo tradičné [zimné sčítanie netopierov](#) v podzemných priestoroch v 27 orografických celkoch Slovenska na približne 230 lokalitách. Vďaka

finančnej podpore ŠOP SR boli medzi sčítané lokality zahrnuté aj trvalo monitorovacie lokality (TML), z ktorých výsledky sme reportovali do databázy KIMS.

[V Slovenskom krase opäť sčítavali netopiere, objavili 26 ročného netopiera](#), píše chiropterológ Štefan Matis zo správy Národného parku Slovenský Kras



Nietoperek – V tomto roku sme boli opäť pozvanými hosťami na sčítanie bunkrov s názvom Nietoperek v Poľsku, kde sú aktivity organizované na medzinárodnej úrovni s prítomnosťou účastníkov z približne 10 krajín Európy. Na veľmi významnej lokalite Nietoperek v Poľsku sa zúčastňujeme zimného sčítania už štvrtý rok. Na tomto zimovisku hibernuje približne 35-tisíc netopierov 10 druhov. Ide o vojenské bunkre s vyše 30 kilometrov podzemných chodieb, skladov a ďalších priestorov ako pozostatok z 2. svetovej vojny. Lokalita je zaradená do európsky významných území v rámci siete Natura 2000. Celý podzemný systém vybudovali Nemci. Neskôr došlo k spätnému posunu štátnych hraníc a bunkre pripadli do vlastníctva Poliakov. Poliaci sa o významné zimovisko vzorne starajú, prebieha pravidelný monitoring a rušenie netopierov je minimálne. Sčítania v hlavnom januárovom termíne sa zúčastňuje vyše 100 odborníkov z viacerých krajín Európy, tí sú však rozdelení do pracovných skupín a presne zadefinovaných sekcií podzemného systému. Záchraný tím tvorí spravidla 12 ľudí - profesionálnych záchranárov, zdravotníkov. Vážne zranenia počas sčítania sa zatiaľ nestali, záchranári nám však nácvikom predviedli svoju profesiu a imitovali záchrannú akciu, kedy poranená osoba bola prepravovaná na lehátku von z podzemia. V bunkroch sa každoročne realizuje tlačová konferencia, kedy sa spolu s médiami diskutuje na aktuálnu tému.



Rehabilitácia zranených a dočasne hendikepovaných živočíchov a prípady odborného poradenstva

Prípady odborného poradenstva v prípadoch „Netopier v núdzi“ sú dostupné k nahliadnutiu na webovej stránke: <https://poradenstvo.netopiere.sk>

[Tragická invázia netopierov v septembri 2020 v Košiciach \(Peter Krišovský\)](#)

XLIV. Východoslovenský tábor ochrancov prírody (VS TOP)

VS TOP tento rok v blízkosti sídla SON, v obci Regetovka, okr. Bardejov.

Odchyty a determinácia druhov netopierov na brode riečky Kamenec pod obcou Regetovka. Spoločné sledovanie vylietavajúcich netopierov veľkých z podkrovia kostola v Dlhej Lúke spojené s ukázkou odchyty netopierov.

Monitoring výskytu netopierov v sakrálnych budovách blízko obce Regetovka.

Výsledky aktivít chiropterologickej sekcie boli zosumarizované v zborníku VS TOP.



Mediálne výstupy

[Pustite si video o netopieroch](#) 🦇 Pripravil ho člen netopiere.sk a pracovník Krajské múzeum - Kaštieľ a Archeopark Hanušovce RNDr. Peter Pjenčák. Ocenia ho deti vrámci domácej výučby, ale určite aj dospelí.

Ďalšie aktivity a udalosti

Výrubu stromov v zime a netopiere sú niekedy problém. Po krátkom čase tu bol opäť prípad prerezania dutiny so zimujúcimi netopiermi. Minulý rok v Sabinove tentoraz v Košiciach. Správa mestskej zelene v Košiciach (SMZK) dohodla rokovanie so Spoločnosťou pre ochranu netopierov na Slovensku (SON) dňa 5.2.2020, kde sme sa spoločne pokúsili nájsť spôsob ako takýmto nehodám predchádzať.

Výrub stromov v Košiciach si vyžiadal obeť

V sobotu 18.1.2020 prebiehalo na ulici Národná Trieda v Košiciach prerezávanie stromov a opíľovanie konárov, ktoré zasahovali do trolejového vedenia na spomínanom úseku. Pozorný občan, ktorý býva neďaleko si všimol, že z jedného zo stromov začínajú vylietavať netopiere. Kontaktoval mestskú políciu a tá potom nás, za čo mu veľmi pekne ďakujeme, pretože nás na podobný prípad upozornil aj pred 3 rokmi. Po príchode na miesto sme našli 2 mŕtve netopiere druhu raniak hrdzavý (*Nyctalus noctula*) a 3 jedince s vážnymi poraneniami. Tie museli byť následne utratené. Podľa okoloidúcich občanov stihlo počas rezania vylietieť z dutiny asi 7 jedincov a my s kolegom sme následne vyslobodili ďalších 23 zo zimného spánku prebudených netopierov bez zranení a v dobrej fyzickej kondícii. Tie sme potom umiestnili do búdky na inej a kludnej lokalite. V tejto hibernujúcej kolónii prevažovali skôr staršie samice a ľudským zlyhaním prišli o dôležitý zimný úkryt. Spoločenská hodnota jedného jedinca spomínaného druhu predstavuje 230 eur. Celkovú škodu sme vyčíslili na 1 150 eur, ale stratu prirodzeného stromového úkrytu pre tieto užitočné živočíchy nie je možné vyčíslieť, ani v krátkej dobe nahradiť.



[V roku 2020 nás zasiahla epidémia Covid-19, ktorá značne ovplyvnila výkon našich aktivít](#)

Raniak obrovský na strednom Slovensku – pokračujúci výskum a nové objavy

Výskum tajomného netopiera - raniaka obrovského pokračuje. V tomto roku sme sa sústredili na mapovanie druhu metódou akustického monitoringu v oblasti Poľany a Klenovského vepra. Výsledky nášho bádania sú pozitívne, detektormi ale aj odchytom potvrdzujeme reprodukciu druhu v nových oblastiach Slovenska!

Od prvých záznamov raniaka obrovského (*Nyctalus lasiopterus*), stále tajomného a veľmi vzácného lesného netopiera (najväčší, čiastočne karnivorný európsky netopier), v oblasti Horehronia sa štúdium ekológie druhu sústredilo na územie NP Muránska planina. Tam sa neskôr podarilo nájsť stromové úkryty materských kolónií a sledovať pomocou GPS aj jeho ohromnú priestorovú aktivitu.

V letnej sezóne 2020 sa výskumná aktivita presunula smerom na západ v rámci predpokladaného areálu tejto izolovanej populácie, kde však chýbali akékoľvek údaje s výnimkou prvého záznamu druhu v roku 2005. Aktuálne druhové údaje z akustického monitoringu na viacerých lokalitách Balockých vrchov boli už aj potvrdené odchytom dospelých samíc a mláďaťa, čo dokumentuje reprodukciu v území. Cieľom ďalšieho výskumu je prispieť k hlbšiemu poznaniu biotopových nárokov a umožniť tak efektívnu ochranu tohto fascinujúceho obyvateľa zachovalých prírodných lesov Slovenska.

Výskum realizuje Ústav ekológie lesa SAV vo Zvolene v spolupráci so Spoločnosťou pre ochranu netopierov na Slovensku a s podporou organizácií – Štátna ochrana prírody SR, správa CHKO Poľana a Lesy SR š.p., OZ Čierny Balog.

Výskum stromových druhov netopierov v lesoparku v obci Čeláre, časť Kirt'

V spolupráci s Ústavom ekológie lesa SAV Zvolen pokračujeme vo výskume stromových druhov netopierov. V dutinách sme zistili kolónie viacerých druhov napr. netopiere vodné, riasnaté aj raniaky hrdzavé. Samice sa aktívne starajú o svoje mláďatá. S pomocou modernej techniky sledujeme, kde sa netopiere najradšej zdržiavajú, ako prebieha výber úkrytov aj ako často ich striedajú a v akej intenzite využívajú. Viac o výskumnej činnosti a o projekte SKYBAT na <http://netopiere.sk/skybat/>.



Rozvojové aktivity

Hlásené problémy s výskytom netopierov v rodinných domoch, chatách či balkónoch bytových domov riešime postupne. Niekedy radíme telefonicky a elektronicky, inokedy zrealizujeme aj obhliadku. Zložitejšie prípady vyžadujú návrh či realizáciu rôznych riešení - ochranných opatrení. Vo väčšine prípadov, ktoré nám hlásite, ide o výskyt materských kolónií. V tomto období sa samice starajú o svoje mláďatá, ktoré sú schované v úkrytoch. Na zásahy do úkrytov je teda potrebné počkať do obdobia, kedy budú mláďatá odraďať a budú schopné samostatne lietať. Spravidla to býva od polovice augusta, kedy kolónia reprodukčný úkryt zvykne úplne opustiť.

Našu činnosť a poskytované poradenstvo môžete sledovať na webovej stránke „**Netopier v núdzi**“ – poradenstvo a rehabilitácia: <https://poradenstvo.netopiere.sk>

Návod, ako postupovať pri náleze netopierov a kontakty na odborníkov v regiónoch nájdete na https://netopiere.sk/sk/page/nasiel_som_netopiera.html. Kontakty na odborníkov neustále aktualizujeme.

Kampaň na darujme.sk „**Aby sa netopiere mali kam vrátiť**“ – verejná finančná zbierka bola odštartovaná aj ukončená v roku 2019, vyzbierané prostriedky boli využité v 2020 na technické opatrenia pre pomoc ochrany kolónie netopiera veľkého (*Myotis myotis*) vo veži kostola v obci Očová.

Kampaň na darujme.sk „**Podporte kamošov netopierov**“ nášho fanúšika **Jakub Dubec** bola úspešná, za získané prostriedky sme mohli zrealizovať ďalšie opatrenia pre ochranu netopierov.

Doplnili sme edukačné materiály na stránku www.netopiere.sk. K dispozícii na stiahnutie sú:

- Námety na ekovýchové a tvorivé aktivity
- Samolepky s portrétmi netopierov
- Pracovné listy (ČESON)
- Omaľovánka 2018 "Kamarát netopier" A3
- Omaľovánka 2018 "Kamarát netopier" A4
- Pracovný zošit 2018 "Aha, netopier!"

Vianočný pozdrav členom a sympatizantom SON 2020 a PF 2021



*Príjemné prežitie vianočných sviatkov
a všetko dobré v Novom roku*